



подальша розбудова стійкої, ефективної, конкурентоспроможної банківської системи, яка б сприяла довгостроковому економічному зростанню країни, її фінансовій безпеці та була здатна без загроз національним інтересам інтегруватися у світовий фінансовий простір.

Список використаних джерел

1. Возняк В.Ю. *Проблеми та перспективи розвитку банківської системи в Україні* / В.Ю. Возняк. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://libfor.com>.

2. Д'яконова І. *Пошук стратегії розвитку банківської системи України в умовах глобалізації фінансових ринків* / І. Д'яконова // *Вісник НБУ*. - №2, 2008. – с. 26-31.

3. Колобов Ю.В. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України* / Ю.В. Колобов // *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. – 2011.- № 3 (12).

Роман ГУЧОК
науковий керівник
к.е.н., ст. викл. Сабезька Т.І.
ІФННІМ ТНЕУ

ПРИВАТИЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО МАЙНА В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Питання приватизації державного майна завжди було й зараз залишається актуальним з огляду на планові соціально-економічні зміни, що грядуть в Україні.

На шлях приватизації державного майна Україна стала ледве не з перших днів здобуття незалежності, що зумовлено переходом до ринкових методів господарювання.

У статті 1 Закону України “Про приватизацію державного майна” від 4 березня 1992 р. № 2163-ХІІ зазначено, що метою приватизації державного майна є підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та залучення коштів для здійснення структурної перебудови національної економіки, а вже у другій статті цього ж Закону вказано, що основними пріоритетами приватизації є підвищення ефективності виробництва та мотивації до праці, прискорення структурної перебудови і розвитку економіки України [1]. На виконання цих положень Кабінет Міністрів України постійно затверджує новий перелік об’єктів державної власності, що підлягають приватизації (наприклад, актуальною зараз є Постанова Кабінету Міністрів України “Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015-2016 роках” від 12 травня 2015 року № 271 [2]).

Завершення приватизації як масштабного соціально-економічного проекту трансформації державної власності спочатку передбачалося на 2014 р., потім – на 2015, і планового переходить в 2016 рік зі значними ризиками



подальшого його відтермінування. Гальмування процесу приватизації останніх років зумовлене насамперед дією неекономічних факторів, загостренням політичної ситуації і військовим вторгненням в країну.

Оскільки завершальний етап приватизації в Україні проходить на тлі вкрай складної політико-економічної ситуації, її темпи значно уповільнилися. У 2015 р Фонд державного майна України (далі – ФДМУ) перерахував до державного бюджету лише 150 млн. грн. із передбачених 17 млрд. грн. від приватизації державного майна, виконавши план на 0,89%. Для порівняння, у 2014 р. план було перевиконано: із ФДМУ до бюджету перераховано майже 466 млн. грн., що склало 128,37% від запланованих 363 млн. грн. [3].

У Державному бюджеті на 2016 рік передбачено надходження від приватизації 17,1 млрд. грн., окрім об'єктів, для яких передбачено окремий розподіл коштів відповідно до Державної приватизації. Надходження до державного бюджету від приватизації за підсумками січня-лютого 2016 року становили 10,1 млн. грн., що в 10 разів нижче за аналогічний показник 2015 року. Загалом у 2016 р. Фонд державного майна України планує виставити на продаж близько 450 об'єктів приватизації [3].

Однак, зважаючи на існуючі недоліки правового регулювання, виконання цього завдання є досить сумнівним, адже існуюча нормативно-правова база, зокрема й Закон України “Про приватизацію державного майна”, не повною мірою відповідає економічним та правовим реаліям, які склалися за роки приватизації державного майна.

В Україні досі є чинною стара програма приватизації, вади якої до певної міри визначили результати попередніх продажів, вважає старший економіст Центру соціально-економічних досліджень CASE В. Дубровський: “Продати можна все. Питання тільки, за якою ціною і наскільки прозоро. Треба оновити Державну програму приватизації, вписати туди нові процедури і усунути ті речі, які було закладено, щоб продавати своїм і дешевше. Зараз Україна зацікавлена залучати іноземних інвесторів і кошти до бюджету” [5].

Варто зазначити, що в даному напрямку вже здійсненні певні кроки. Зокрема Президент України П. Порошенко підписав Закон України “Про внесення змін до деяких законів України відносно вдосконалення процесу приватизації”, прийнятий Верховною Радою у лютому цього року. Новий документ покликаний зробити максимально прозорим і відкритим приватизаційний процес у сфері відчуження державної власності на користь юридичних і фізичних осіб. Таким чином, новий Закон обмежує можливість отримання у власність державного майна України рядом небажаних категорій потенційних покупців.

Експерти наголошували, якщо уряд візьметься за приватизацію великих підприємств, то одразу ж наштвхнеться на дві перешкоди: низька ціна і не найкращий час для продажу з точки зору упевненості інвесторів. Ситуацію ускладнює те, що Фонд державного майна вже довгий час не має повноцінного керівника. Більше того сьогодні українська громада наполягає на питанні повернення в державну власність підприємств, які є стратегічно важливими й незаконно приватизованими, а не продавати те, що залишилося у власності



держави. Але бачимо, що уряд, замість проведення реальних реформ, які мали б стабілізувати економіку, як завжди, не спромігся ні на що інше, ніж як на продаж державних підприємств. Звісно приватизація - це "ахіллесова п'ята" будь-якої української влади.

Зрозуміло, що в країні, яка тільки розпочинає боротьбу з тотальною корупцією, без громадського контролю (за наявності попиту на стратегічні підприємства з боку окремих бізнес-груп і за підтримки їх владою) існуюча система може практично безперешкодно перетворити прозору приватизацію на замовну. А держава при цьому фактично втрапить будь-який контроль за розподілом власності під час приватизації, не забезпечивши ні збереження виробничого потенціалу, ні захисту інтересів пересічного громадянина.

"Для успішної приватизації держава має вибудувати свого роду маркетингову кампанію підприємства, пробудити інтерес потенційних інвесторів – що зараз непросто, провести його передпродажну підготовку, організувати прозорі приватизаційні аукціони. Для цього потрібні політична воля та професійний управлінський підхід", - зазначає виконавчий директор Європейської Бізнес Асоціації Анна Дерев'яно [5].

Для підвищення ефективності приватизації в Україні пропонується.

1. Заборонити проведення приватизаційних конкурсів з одним учасником або групою пов'язаних осіб (як це відбулося з "Укртелекомом"), що унеможливить "адресну" приватизацію та забезпечить реальну конкуренцію за промислові об'єкти.

2. Усунути можливості для продажу об'єктів приватизації за заниженими цінами.

3. Удосконалити порядок визначення вартості пакетів акцій великих і стратегічно важливих підприємств шляхом сигнального продажу невеликих пакетів на фондових біржах.

4. Відтермінувати продаж акцій великих підприємств, особливо з числа тих, що мають стратегічне значення для економіки та безпеки держави, та приватизація яких матиме негативні соціальні наслідки.

5. Не виключати спиртові заводи з переліку об'єктів, які не підлягають приватизації, як це передбачено Проектом Закону про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації, та деякі питання діяльності об'єктів, що виключаються з такого.

6. До законодавчого закріплення особливого порядку приватизації портів вилучити їх з переліку об'єктів державної власності, що підлягають приватизації у 2015 р.

7. Для запобігання реприватизації, доцільно передбачити норму щодо сплати державі грошових компенсацій (доплата до справедливої вартості) у разі встановлення фактів продажу об'єктів приватизації за заниженими цінами.

8. Для раціоналізації державних витрат та скорочення вартості державних послуг для суспільства пропонується визначити порядок і розпочати приватизацію об'єктів соціального призначення, які перебувають на балансі органів виконавчої влади і державного управління (відомчі заклади медицини, будинки відпочинку, санаторії тощо). На сьогодні такі об'єкти формально



перебувають у державній власності, але фактично комерціалізувалися і функціонують задля реалізації приватних цілей.

8. Для активізації участі іноземних інвесторів у приватизації об'єктів державної власності в Україні доцільно повернутись до здійснення приватизаційних процедур на некомерційних конкурсах, які передбачають фіксовану ціну продажу та максимальні інвестиційні зобов'язання в постприватизаційний період.

9. Відновити діяльність позабюджетного державного Фонду приватизації з метою акумулювання частини надходжень від продажу об'єктів державної власності та доходів від володіння держаним майном (дивіденди, проценти, оренда плата), які слід спрямувати на фінансову підтримку підприємств, що перебувають у сфері державного управління.

10. З метою забезпечення максимальної глибини приватизації об'єктів, контрольні пакети акцій яких пропонуються до продажу, при одночасному збереженні тимчасового (до 10 років) контролю держави над такими об'єктами у післяприватизаційний період уявляється за доцільне упровадити в практику приватизації інституту “державної золотої акції” – сурогатного цінного паперу, що надає право “вето” державі на всі рішення загальних зборів акціонерів з питань, які вимагають кваліфікованої більшості голосів, і при цьому не засвідчують права власності на частку в статутному капіталі товариства.

Насамкінець варто зазначити, що сам факт зміни власника – держави на приватну особу – не означає завершення приватизації, а стає лише початок побудови системи економічних і соціальних відносин, спрямованих на формування і подальше функціонування ефективного інституту власності.

Список використаних джерел.

1. Про приватизацію державного майна: Закон України від 4 березня 1992 р. № 2163-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 24. – Ст. 348.

2. Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015-2016 роках: постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2015 р. № 271 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 38. – Ст. 1149.

3. В 2015 приватизація принесла бюджету 150 млн. гривень [Електронний ресурс]. – Джерело доступу: <http://bin.ua/news/economics/economic/182914-v-2015-privatizaciya-prineslabudzhetu-150-mln.html>.

4. Зануда А. Приватизація під час війни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/business/2015/03/150318_war_privatisation_az.

5. Зануда А. Уряд починає приватизацію по-новому? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/business/2015/05/150513_new_privatization_az.